

**ГЕРОЙ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ -
КОПТИЛОВ ГРИГОРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ**

Народився Григорій Олександрович Коптилов 20 вересня 1917 року в м.Миколаїв Нижньо-Амурської області (нині - Хабаровський край) в робітничій сім'ї. Зі спогадів Григорія Олександровича: *“Дитинство було важким. Коли мені виповнилося шість років мати померла, залишивши мене та батька. Згодом тато одружився знову, але мачуха мене не любила. Батько пройшов громадянську війну, втративши в боях ліву руку, тому йому не завжди вдавалося захистити мене від злої мачухи. Вона карала мене за найменшу провину, тому я часто втікав із дому до свого діда. Він був людиною доброю, завжди жалів мене та захищав”*.

Після закінчення середньої школи працював у риболовецькій артелі на Амурі, потім виїхав у Ленінград, став шахтарем. У 1938 році Григорій Коптилов був призваний до лав Червоної Армії. На початку Великої Вітчизняної війни під час одного з боїв проти німецько-фашистських загарбників потрапив у полон. Втікши з табору, проживав у селі Басівка Сумського району.

Окупанти його двічі відправляли до Німеччини та кожного разу він втікав з ешелону. У березні 1943 року, коли радянські війська звільнили село Басівка, - пішов на фронт.

...У серпні-вересні 1943 року війська 38-ї армії Воронежського фронту, долаючи опір противника, швидко просувалися на захід, звільняючи українські міста та села. 2 вересня 1943 року війська Воронежського фронту під командуванням генерала армії М.Ф.Ватутіна визволили від гітлерівських окупантів місто Суми, 3 вересня - районний центр Улянівку, а 4 вересня бійці 842 стрілецького полку 240 дивізії під командуванням полковника Уманського наблизилися до Тернів. Почалися жорстокі бої за селище. Німецько-фашистські війська з вигідних позицій затримували просування радянських військ. Біля Тернів фашисти сконцентрували військові підрозділи 21, 89, 119, 145, 587, 637-го стрілецьких полків та окремого 33-го саперного батальйону.

На підступах до села Терни на Сумщині підрозділи 842-го стрілецького полку зустріли сильний опір противника. Бійці 2-го стрілецького батальйону під вогнем противника змушені були залагати в окопах. Взвод розвідників одержав наказ непомітно обійти населений пункт і ударом з тилу викликати паніку у рядах

фашистів. Група бійців, у якій був і Григорій Коптилов, маскуючись вибалками, проникла в село Терни. Удар був настільки несподіваний, що гітлерівці залишили свої траншеї і кинулись втікати. У цьому бою Григорій автоматним вогнем знищив 15 фашистів і закидав гранатами будинок, в якому знаходилися німецькі кулеметники. Скориставшись панікою у стані ворога, бійці 2-го батальйону розпочали успішний наступ. Гітлерівці залишили на полі бою багато вбитих і поранених.

Зломивши опір ворога, бійці 2-го батальйону 842-го полку під командуванням капітана Володимира Сови надвечір 6 вересня першими вступили на вулиці села. Тернівці радо зустрічали своїх визволителів. Бійці Червоної Армії захопили в Тернах 300 полонених, 10 гармат, 4 літаки та багато іншої зброї. У боях за звільнення Тернів полягли 189 радянських воїнів, із них 122 - росіяни, 12 - українці, 55 - бійці інших національностей. Особливо жорстокі бої відбувалися під Гострим Шпилем 4 та 5 вересня. Тут загинули 51 чоловік. Вони поховані на місці загибелі в братській могилі.

Хоробро воював сержант Коптилов і в боях на Правобережній Україні. У ніч на 26 вересня 1943 року розвідники успішно переправились на правий берег Дніпра і закріпилися на ньому. Гітлерівці виявили сміливців і відкрили по них мінометний та кулеметний вогонь. Розвідники зазнали значних втрат. Але не відступили. Вони утримували захоплений рубіж, доки не переправилось підкріплення.

Ворог продовжував контратакувати радянських воїнів. Григорій Коптилов помітив, що кілька гітлерівців обходять наших кулеметників. Сержант, не гаючи жодної хвилини, пішов напереріз ворогові. І коли німці були вже зовсім близько, кинув гранату, а потім відкрив згубний автоматний вогонь. Кілька ворожих солдатів упали, скошені автоматною чергою, а трьох хоробрих воїн захопив у полон і доставив у штаб батальйону [1, с.234-235].

За мужність і відвагу, виявлені під час форсування Дніпра і сміливість при утриманні плацдарму на правому березі річки, Указом Верховної Ради СРСР від 13 листопада 1943 року Григорію Олександровичу Коптилову було присвоєне звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі *“Золота зірка”* (№2747).

Німецько-фашистські загарбники під ударами радянських військ відкочувались все далі на захід. 25 січня 1944 року у жорстокому бою з гітлерівцями сержант Коптилов протитанковою гранатою підірвав бронетранспортер знищив автоматними чергами близько

20 солдатів і офіцерів противника. У березні 1944 року радянські війська вели бої в Карпатах. Тут Григорій Коптилов був тяжко поранений. Йому довелося довго лікуватися в госпіталі і на фронт він уже більше не повернувся. У грудні 1944 року за станом здоров'я його демобілізували з армії [2].

Григорій Олександрович повернувся до с.Басівка, одружився, працював у колгоспі імені Енгельса, який згодом був перейменований у “Більшовик”, а потім - “Червоний прапор”.

А 26 лютого 1948 року Герой Радянського Союзу Коптилов Григорій Олександрович був заарештований!!!

З облікової картки громадянина, що зазнав політичних репресій дізнаємося про вирок, винесений йому Сумським обласним судом 17 травня 1948 року - 8 (вісім!) років таборів, 3 роки “пораження в правах” і позбавлення звання Героя Радянського Союзу. Верховний Суд УРСР 18 червня 1948 року залишив вирок у силі. І тільки 29 червня 1956 року судимість була знята рішенням Президії Верховної Ради УРСР [3].

Офіційний запис у справі, як у переважної більшості репресованих - антирадянська агітація. Але односельці пам'ятають - посадили за доносом. Гарячий характер мав відважний розвідник Коптилов. Посварився з сільським головою... А далі - донос і табори.

Лише 4 грудня 1965 року Президія Верховної Ради УРСР повернула Г.О.Коптилову орден Леніна (№39315), медаль “Золота Зірка” (№2747), Грамоту і книжку Героя Радянського Союзу, орденську книжку у зв'язку з його реабілітацією [4].

За мужність і відвагу, виявлені в боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради УРСР від 11 березня 1985 року Коптилов Григорій Олександрович нагороджений орденом Вітчизняної Війни 1-го ступеня. Також він був нагороджений Указами Президента України: від 18 березня 1998 року - медаллю Жукова; від 14 жовтня 1999 року - медаллю “Захиснику Вітчизни”; від 14 жовтня 1999 року - орденом Богдана Хмельницького 3-го ступеня та ювілейними медалями.

У березні 2001 року пішов із життя командир взводу розвідки, котрий 73 рази ходив за лінію фронту, добував “язика”, чотири рази набирив нових розвідників на місце загиблих. Похований Григорій Олександрович в с.Басівка.

Після смерті Коптилова Григорія Олександровича було встановлено меморіальну дошку на будинку, де він проживав. Нинішній сільський голова Басівської сільської ради Каптілов Іван

Григорович, молодший син Григорія Олександровича, з любов'ю і вдячністю згадує свого батька:

- ...Мені було років шість, коли я потрапив у Сумську районну лікарню. Мама моя покійна була неграмотною, отож батько мене і влаштовував і відвідував у лікарні. Приїзду батька я чекав як свята, він привозив мені всілякі солодощі, піклувався про мене. Взагалі, батько був доброю людиною, нас, дітей, він ніколи не бив. Нам досить було батькового слова, ми розуміли, що можна робити, а чого - ні.

Не зважаючи на те, що ліва нога була коротшою на 15 см за праву, батько був умілим пахарем. Він завжди допомагав самотнім жінкам обробляти присадибні ділянки, допомагав по господарству.

А ще батько був хорошим теслею. На його рахунок 36 будинків і підсобних приміщень, збудованих ним тільки на території с.Басівка та с.Новеньке. Так, батько був майстром на всі руки.

До речі, до війни батько не палив, не вживав спиртного. Німецький полон, хоча й короткочасний, тяжкі бої, втрата бойових побратимів, неодноразові походи в тил ворога за “язиком”, тяжкі поранення, післявоєнне ув'язнення далися взнаки, то вже й оковитої батько не цурався. У мирний час війна не відпускала його, він все воював і воював...

Та попри все пережите, попри все, що підготувала йому доля, я ніколи в житті не почув від нього поганого слова на адресу радянської влади чи самого Сталіна.

Мій батько був патріотом своєї Батьківщини.

1. Гриченко И.Т., Головин Н.М. Подвиг. Документальные очерки о Героях Советского Союза. - Х.: “Прапор”, 1983. - 535 с.

2. Виписка з протоколу №20. З сімейного архіву Каптілових.

3. Каптілов Григорій Олександрович. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=3643

4. Лист з відділу нагород Президії Верховної Ради СРСР. З сімейного архіву Каптілових.